

Zakkaartje - Delier

Conform NHG-Standaarden

Herkenning	Risicofactoren	Rode vlaggen
<p>Denk aan delier bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plotselinge verwardheid (uren tot dagen) • Wisselend bewustzijn over de dag • Verminderde aandacht & concentratie • Desoriëntatie (tijd, plaats, persoon) • Incoherent denken of spreken • Hallucinaties of wanen • Verstoord dag-nachtritme • Agitatie OF juist apathie (stil delier!) <p>Onderscheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Delier: acuut, fluctuerend, bewustzijn gedaald • Dementie: sluipend, stabiel over dag • Depressie: geleidelijk, bewustzijn intact <p>Snel testen (< 3 min):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maanden van het jaar achterstevoren noemen • 100 min 7 (vijf keer) • Woord 'wereld' achterstevoren spellen 	<p>Niet-beïnvloedbaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leeftijd $\geq$ 65 jaar • Dementie of cognitieve stoornis • Eerder delier doorgemaakt • Ernstige comorbiditeit <p>Beïnvloedbaar (uitlokkend):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infectie (UWI, pneumonie) • Dehydratie / ondervoeding • Medicatie of polyfarmacie • Pijn, urineretentie, obstipatie • Slaaptkort, immobiliteit • Visus- of gehoorstoornis • Metabole ontregeling <p>Risicomedicatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benzodiazepinen (m.n. lang werkend) • Opiaten, NSAID's • Anticholinergica (oxybutynine, TCA's) • Corticosteroiden (hoge doses) • SSRI's, antipsychotica 	<p>Direct verwijzen (SEH/kliniek):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid thuis niet gewaarborgd • Oorzaak onbekend of onbehandelbaar thuis • Hemodynamisch instabiel • Ernstige agitatie / gevaar voor zichzelf of anderen • Bewustzijnsdaling (sommolentie) <p>Voorkeur bij verwijzing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geriatrische afdeling algemeen ziekenhuis • NIET psychiatrisch ziekenhuis <p>Overleg/consult overwegen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Delier bij Parkinson of Lewy body-dementie • Haloperidol $\geq$ 1 week nodig • Onvoldoende respons op behandeling • Palliatieve fase: consulent palliatieve zorg

Diagnostiek	Behandeling
<p>Hetero-anamnese (essentieel):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plotselinge of geleidelijke verandering • Fluctueert het over de dag? • Medicatiewijziging recent? • Infectieklachten (koorts, hoesten, plasproblemen)? • Alcohol- of middelengebruik? <p>Lichamelijk onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Temp, pols, RR, saturatie • Hart & longen auscultatie • Buik: blaasretentie? • Neurologisch: uitval? <p>Aanvullend onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Glucose (direct aan bed) • Nitriettest urine • Zo nodig: CRP, Hb, Na, K, kreatinine, TSH, Ca • Gericht uitbreiden op basis van bevindingen 	<p>Niet-medicamenteus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behandel de oorzaak! • Rustige omgeving, weinig prikkels • Vertrouwde personen aanwezig • Klok + kalender zichtbaar • Bril + hoortoestel laten gebruiken • Voldoende licht overdag, gedempt licht 's nachts • Bewegen stimuleren, dagritme bewaken • Voldoende vocht + voeding • Medicatie minimaliseren • Geen fixatie / vrijheidsbeperking <p>Communicatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stel uzelf voor bij elk contact • Korte, duidelijke zinnen • Niet mee gaan in waanideeën, maar empathisch blijven <p>Medicamenteus (alleen op indicatie):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Angst, hallucinaties, paranoïde wanen • Ernstige agitatie / gevaar • Nachtelijke onrust <p>Middel van keuze: Haloperidol</p> <ul style="list-style-type: none"> • Start: 0,5-1,5 mg 2 dd oraal • Max. 1 week! Daarna afbouwen • Afbouwen: halveer elke 2 dagen na 2x goede nachtrust • NIET bij Parkinson / Lewy body-dementie <p>Crisissituatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Max 10 mg/24 uur haloperidol • Toevoegen lorazepam 0,5-2 mg bij aanhoudende onrust <p>Bij Parkinson of Lewy body dementie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overleg specialist • Evt. clozapine of quetiapine

Nazorg delier	Voorwaarden thuisbehandeling
<ul style="list-style-type: none"> • Zet delier in het dossier • Bespreek de episode na met patiënt + mantelzorg • Leg uit: tot 6 maanden restklachten mogelijk (geheugen, stemming, slaap) • Post-delier gesprek plannen: wat te doen bij herhaling? • Vertel patiënt: bij nieuwe ziekenhuisopname melden dat delier is doorgemaakt • Alert bij volgend ziektebezoek, operatie of medicatiewijziging 	<ul style="list-style-type: none"> • Oorzaak bekend én thuis behandelbaar • Continue zorg + veiligheid gewaarborgd (24/7) • Mantelzorg(st)er stemt in en kan bijdragen • 1 vaste coördinator (huisarts of wijkverpleegkundige) • Goede overdracht naar HAP (avond/nacht/weekend) <p>Let op mantelzorgbelasting!</p> <p>Soms is korte opname ook voor naasten de betere keuze.</p>